

Sylwester Józefiak

TELEWIZYJNE KURSY JĘZYKÓW OBCYCH W POLSCE
W LATACH 1969-1975
UWAGI O STRUKTURZE I ZAŁOŻENIACH METODYCZNYCH

W latach 1969-75 były w Polsce nadawane telewizyjne kursy języków obcych dla dorosłych. Były to cykle lekcji dwóch stopni, niezaawansowanego i zaawansowanego, obejmujące języki angielski, francuski, niemiecki i rosyjski. Zainteresowanie nauką języków obcych zaznaczyło się głównie wśród ludzi dorosłych w dużych miastach i wynikało z przesłanek natury praktycznej.

Za czynniki pobudzające do uczenia się języków obcych uważać należy zapewne wymianę myśli naukowej i technicznej, współpracę kulturalną oraz rozwój turystyki zagranicznej. Z opracowań statystycznych dotyczących stopnia popularności języków obcych wśród uczących się wynika, że pierwsze miejsce w tym względzie w świecie zajmuje język angielski, a następne francuski, rosyjski, niemiecki i hiszpański.

W wielu krajach już w latach pięćdziesiątych były prowadzone badania nad sposobami wykorzystania współczesnych zdobyczy techniki do celów nauki języków obcych z myślą o podniesieniu zainteresowania uczących się, podniesieniu efektywności nauczania, skróceniu czasu nauki. Badania te dotyczyły zastosowania do nauczania języków obcych telewizji przewodowej i bezprzewodowej.

W Niemieckiej Republice Demokratycznej powstały ośrodki instruktażowe, w których prowadzi się obecnie szkolenie nauczycieli, mogących w przyszłości nauczać młodzież i dorosłych przy użyciu telewizji. Wspomina o tym E. Fleming¹.

Duże osiągnięcia w dziedzinie nauczania języków obcych przy pomocy telewizji odnotowano w Związku Radzieckim, USA, Francji, Czechosłowacji, Wielkiej Brytanii i Japonii.

Na początku lat sześćdziesiątych został opracowany także w Polsce pierwszy cykl lekcji telewizyjnych dla dorosłych (lekcje języka angielskiego dla początkujących "Walter and Connie").

W niedługi czas potem powstał cykl lekcji telewizyjnych języka rosyjskiego dla początkujących "Russkij jazyk po telewideniju". Oba te cykle były nadawane w końcu lat sześćdziesiątych. Stopniowo zaczęto emitować również cykle lekcji języka francuskiego i niemieckiego. W latach siedemdziesiątych emitowanych było sześć cykli lekcji telewizyjnych (dla początkujących i zaawansowanych). W okresie od 1969 do 1977 r. emitowane były w II programie Telewizji Polskiej następujące cykle lekcji dla początkujących:

- a) języka angielskiego "Walter and Connie", którego autorami byli B. Jasińska i A. Prejbisz,
- b) języka angielskiego "Slim John" autorstwa Z. Jancewicz, H. Morawskiej, L. Biedrzyckiego i A. Kopczyńskiego,
- c) języka francuskiego "En Français" pod redakcją H. Dumazeay,
- d) języka niemieckiego "Sprechen Sie Deutsch?" autorstwa K. R. Tertel,
- e) języka rosyjskiego "Russkij jazyk po telewideniju" D. Wasilewskiej i S. Karolaka,
- f) języka rosyjskiego "My goworim po russki?" S. Czochary.

Ponadto w tym okresie emitowano cykle lekcji dla zaawansowanych:

g) języka angielskiego "The Scientist Speaks" Z. Jan-
ciewicz, M. Brochwicz i S.P. Kaczmarskiego,

h) języka rosyjskiego "Russkij jazyk na gołubom ekr-
anie" pod redakcją J. Henzla.

Niektóre spośród emitowanych przez Telewizję Polską
cykli lekcji języków obcych były wykorzystywane przez nau-
czycieli szkół średnich. Nauczycielka języka angielskiego
z technikum wrocławskiego, Jadwiga Sostroznik, pisze: "...
kurs telewizyjny wykorzystano do pracy na zajęciach kółka
zainteresowań i lekcjach-korepetycjach w kl. I Technikum
Elektronicznych Zakładów Naukowych we Wrocławiu..."². Po-
nadto Jadwiga Sostroznik, pisząc o lekcjach języka angiels-
kiego "Walter and Connie" zwraca uwagę, że: "zby : mało
było w tym cyklu lekcji telewizyjnych ćwiczeń w mów eniu,
przeznaczonych dla uczących się, brak było ćwiczeń fone-
tycznych oraz zbyt duże tempo ćwiczeń, wykonywanych na lek-
cji(..)"³. Dużym utrudnieniem dla uczących się języków ob-
cych przy pomocy telewizji było to, iż w sprzedaży ukazała
się zbyt mała ilość broszur przeznaczonych dla uczących
się, a to sprawiło, że nie wszyscy korzystający z lekcji
mogli w nich brać czynny udział i wykonywać polecenia lek-
torów, odnoszące się do pracy samodzielnej; odnosi się to
zwłaszcza do cyklu lekcji języka niemieckiego: "Sprechen
Sie Deutsch?". W artykule Naczelnej Redakcji Programów O-
światowych czytamy na ten temat: "(..)"⁴ ile przystępując do
nadawania kursów zaplanowano początkowo nakład broszur do
języka rosyjskiego w wysokości 5000 egzemplarzy, a do ję-
zyka angielskiego 15 000 egzemplarzy, to już po kilku mie-
siącach stało się konieczne przeprowadzenie poważnej korek-
ty i zwiększenie nakładu broszur rosyjskich do 25 000, a
angielskich do 60 000 egzemplarzy, co wciąż jeszcze nie za-
spokaja w pełni istniejącego zapotrzebowania na te wydaw-
nictwa(..)"⁴.

Dane liczbowe dotyczące cykli lekcji telewizyjnych
przedstawiają się następująco:

Cykle lekcji dla początkujących	Ilość lekcji	Ilość broszur	Czas emisji
"Slim John"	30	10	30 min
"En Français"	39	10	30
"Russkij jazyk po telewideniju"	37	10	25
"My goworim po rusakij?"	30	10	25
"Sprechen Sie Deutsch?"	30	10	25
- dla zaawansowanych			
"The Scientist Speaks"	36	12	20-25
"Russkij jazyk na gołubom ekranie"	36	9	30

Cykl lekcji języka angielskiego dla początkujących

"Slim John" zawierał następujące stałe komponenty:

1. Krótki dialog wstępny.
2. Słowa i zdania zamieszczone w ramkach, stosowane przez lektorów w wypowiedziach dialogowych.
3. Film-dialog zawierający 9-15 scenek-epizodów, 2-4 statycznych scenek-rysunków o charakterze utrwalającym.
4. Ćwiczenia w postaci pytań lektora i odpowiedzi uczniów.
5. Materiał fonetyczny.
6. Dialog prowadzony przez dwóch lektorów z przerwami dla wypowiedzi uczniów.
7. Pytania dotyczące materiału ze scenki-filmu z przerwami na odpowiedzi.
8. Komentarz dotyczący pracy domowej.

Cykl lekcji telewizyjnych języka francuskiego "En Français" zawierał następujące części stałe:

1. Pierwsza część scenki-dialogu.
2. Druga część scenki-dialogu.

3. Trzecia część scenki-dialogu.
4. Nowa leksyka zgrupowana według części mowy.
5. Ćwiczenia do wykonania w domu według wzorców zawartych w ramach.

Na końcu każdego zeszytu autorzy zamieścili klucz do ćwiczeń.

Struktura lekcji telewizyjnych języka rosyjskiego "Ruski jazyk po telewidieniu" przedstawiała się następująco:

1. Scenka-dialog.
2. Nowa leksyka.
3. Wyrażenia i zwroty ze scenki-dialogu.
4. Wzorcowy dialog lektorów z zastosowaniem struktur, użytych w scenie.

5. Ćwiczenia w mówieniu.

6. Czasami komponent lekcji stanowiły ćwiczenia dotyczące artykulacji poszczególnych dźwięków (zwłaszcza obcych językowi polskiemu).

7. Ćwiczenia do samodzielnego wykonania po lekcji.

Struktura lekcji telewizyjnych języka rosyjskiego "My goworim po russki?" nadawanych w latach 1975-78 przedstawiała się następująco:

1. Objaśnienie zwrotów i wyrażeń.
2. Trzy-cztery scenki-sytuacje zawierające objaśnione zwroty i wyrażenia.
3. Scenka-dialog.
4. Ćwiczenia intonacyjne.
5. Ćwiczenia w mówieniu polegające na udźwiękowianiu końcowych fragmentów krótkich wypowiedzi na podstawie scenek-sytuacji.

Interesującą formę posiadały lekcje telewizyjne języka niemieckiego "Sprechen Sie Deutsch?", które odznaczały się następującą budową:

1. Objaśnienie wyrazów i zwrotów.
2. Scenka-dialog.

3. Kilka pytań dla widzów dotyczących scenki.

4. Objasnienie nowych zjawisk gramatycznych, występujących w scenie (tekst na ekranie, głos lektora zwolniony, zatrzymany obraz).

5. Ustne ćwiczenie gramatyczne dla widzów podbudowane tekstem na ekranie.

6. Scenka (powtórzenie) z tłem muzycznym.

7. Ćwiczenia w mówieniu na podstawie scenki w ślad za lektorem.

8. Objasnienia zjawisk gramatycznych w wyizolowanych ze scenki zdaniach-modelach.

9. Scenka (powtórzenie).

Struktura pięciu, przytoczonych wyżej, typów lekcji telewizyjnych języków obcych wskazuje na to, że istniały między nimi dość znaczne różnice zarówno pod względem ilości i charakteru komponentów, jak też form realizacji materiału językowego.

Cykl lekcji telewizyjnych języka angielskiego "Slim John" odznacza się od pozostałych typów lekcji języków obcych różnicami strukturalnymi oraz zmiennością form realizacji materiału.

Dla porównania cykl lekcji języka francuskiego "En Français" zawierał mniejszą liczbę komponentów, ale za to więcej w nim poświęcono miejsca praktycznemu zapoznaniu uczniów z gramatyką.

W cyklu lekcji języka rosyjskiego "Russkij jazyk po telewideniju" został położony duży nacisk na aktywność ucznia, który ma za zadanie budować poprawne pod względem językowym zdania. Zaznaczyć przy tym wypada, że większość omawianych ćwiczeń w mówieniu ma charakter receptywno-reproduktywny.

Podobną formą realizacji i strukturą odznaczał się cykl lekcji telewizyjnych języka rosyjskiego "My goworim po russki?", emitowany podobnie, jak pozostałe cykle lek-

cji w II programie Telewizji Polskiej. Był on nadawany w latach 1975-78.

Na szczególną uwagę zasługuje emitowany w tym samym okresie czasu, co wyżej wspomniany, cykl lekcji telewizyjnych języka niemieckiego dla początkujących "Sprechen Sie Deutsch?". W cyklu tym autorzy realizowali podawanie nowego materiału, ćwiczenia w mówieniu, ćwiczenia gramatyczne do wykonania w ślad za lektorem w nieco zwolnionym tempie. Równoległe z ćwiczeniami w mówieniu pojawiał się tekst na ekranie telewizora, zaś scenki-dialogi demonstrowane były na ekranie z podkładem muzycznym.

W lekcjach telewizyjnych języka angielskiego dla zaawansowanych "The Scientist Speaks" znalazły się następujące stałe komponenty strukturalne:

1. Wstępny dialog dwóch uczonych-specjalistów na określony temat.

2. Wykaz nowych słów przeznaczonych do zapamiętania.

3. Przykłady struktur syntaktycznych, występujących w dialogach filmu.

4. Film-dialog.

5. Wzorowe przykłady stosowania materiału gramatycznego w mowie dialogowej wraz z ćwiczeniami w mówieniu.

6. Ćwiczenia w mówieniu dotyczące znanych uczniom zjawisk gramatycznych podlegających dalszej systematyzacji i utrwaleniu.

7. Rozmowa-dialog z udziałem uczniów.

8. Ćwiczenia pisemne do samodzielnej pracy po lekcji.

Swoistą strukturą odznaczają się lekcje telewizyjne języka rosyjskiego dla zaawansowanych "Russkij jazyk na gołubom ekranie", które składają się z pięciu stałych ogniw:

1. Dialog-scenka.

2. Objaśnienie nowych słów, zwrotów i wyrażen rosyjskich.

3. Wzorce zdań i połączeń wyrazowych zestawione z polskimi ekwiwalentami wraz z szeregiem ilustrujących je przykładów.

4. Powtórna demonstracja scenki.

5. Ćwiczenia w mówieniu (1/3 całości czasu lekcji).

Lekcje telewizyjne języka angielskiego dla zaawansowanych "The Scientist Speaks" w małym stopniu aktywizują uczniów, gdyż ich udział w zasadzie sprowadza się do słuchania. W odróżnieniu od nich lekcje języka rosyjskiego dla zaawansowanych "Russkij jazyk na gołubom ekranie" zapewniają czynne uczestnictwo telewidzów, dzięki przeznaczeniu dużej ilości czasu na ćwiczenia w mówieniu. Posiadają one jednolitą strukturę, w której można łatwo wyróżnić zarówno element receptywno-reproduktywny, jak też produktywny.

Z obserwacji lekcji telewizyjnych języków obcych dla początkujących i zaawansowanych oraz analizy broszur wynikają następujące uogólnienia i wnioski:

1. Lekcje telewizyjne języków obcych powinny posiadać stałą strukturę.

2. Najskuteczniejszą formą podawania materiału językowego jest demonstracja interesującego filmu-scenki bez uciekania się do stosowania dodatkowych bodźców, które rozpraszają uwagę uczniów, utrudniając im prawidłową percepcję tekstu (miało to miejsce szczególnie w cyklu lekcji "Slim John").

3. Konieczne jest stosowanie dużej ilości ćwiczeń w mówieniu, służących kształtowaniu nawyków mownych.

4. Bardzo ważną rolę odgrywa także wprowadzanie wstępnego kursu fonetyczno-intonacyjnego, gdyż realizacja materiału w nim zawartego zapewnia wszystkim uczącym się jednaki "start" w mówieniu (najdokładniej opracowano te zagadnienia w cyklu lekcji telewizyjnych dla zaawansowanych "Russkij jazyk na gołubom ekranie").

Wypada podkreślić, że nie we wszystkich cyklach telewi-

zyjnych lekcji języków obcych uwzględniono nauczanie intonacji, a wiadomo, że jest to ważny aspekt nauki języka obcego.

Nie wszyscy autorzy kursów telewizyjnych uwzględnili zasadę gradacji trudności materiału. Uwaga ta odnosi się w szczególności do cyklu lekcji języka angielskiego dla zaawansowanych "The Scientist Speaks".

Autorzy lekcji telewizyjnych kładli nacisk na wprowadzenie leksyki odnoszącej się do poszczególnych kręgów tematycznych. W lekcjach telewizyjnych języków obcych - angielskiego, francuskiego, niemieckiego i rosyjskiego dla początkujących realizowano tematy: "Dom", "Miasto", "Za miastem", "Wycieczka", "Fabryka samochodów", "Sklepy", "Lotnisko", "Sport", "Fotooptyka", "Szpital i rodzaje chorób". Lekcje telewizyjne języka francuskiego i rosyjskiego dla początkujących obejmowały ponadto tematy: "Kobieta", "Ogród zoologiczny", "Łowienie ryb", "Muzyka", "Poczta", "Wypoczynek", "Wakacje", "Wychowanie dzieci", "Pogoda", "Wygląd zewnętrzny człowieka", "Przygotowanie posiłków", "Jadłospis", "Handel", "Komunikacja (wodna, powietrzna, lądowa)". W cyklach lekcji telewizyjnych języka angielskiego i rosyjskiego dla zaawansowanych krąg tematów zbieżnych był następujący: "Ochrona przyrody", "Metalurgia", "Energia atomowa", "Energia elektryczna", "Przemysł naftowy", "Ochrona zdrowia", "Komputery".

Należy odnotować koncentryczne wprowadzanie materiału językowego w cyklu lekcji telewizyjnych języka francuskiego "En Français" (tematy: "Zawód", "Sport", "Pogoda", "Owoce", "Pożywienie", "Odpoczynek", "Wycieczka"). W mniejszym stopniu dotyczy to lekcji języka rosyjskiego dla początkujących "Russkij jazyk po telewidienu" (tematy: "Dom", "Zawód", "Odpoczynek", "Ochrona zdrowia").

Autorzy niektórych cykli lekcji telewizyjnych języków obcych zupełnie nie uwzględnili potrzeby stosowania komen-

tarzy w języku ojczystym, wyjaśniających trudniejsze zjawiska języka nauczanego. Komentarzy takich nie zamieszczono wcale w cyklach lekcji języka angielskiego "Slim John" i "The Scientist Speaks". Komentarze w języku ojczystym zostały natomiast zawarte w obydwu cyklach lekcji telewizyjnych języka rosyjskiego "Russkij jazyk po telewideniju;" "Russkij jazyk na gołubom ekranie" oraz w cyklu lekcji języka niemieckiego "Sprechen Sie Deutsch?".

Pożyteczne jest także zestawianie w broszurze struktur gramatycznych języka obcego z ich ekwiwalentami polskimi, aby uczący się mogli uświadomić sobie różnice i podobieństwa pomiędzy językiem nauczonym a ojczystym. Umieszczanie struktur gramatycznych w ramach sprzyja ich zapamiętywaniu. Znaczenie tego faktu podkreśla Z. Jancewicz, pisząc: "Jednoczesne oddziaływanie w procesie nauczania języka bodźców wizualnych i słuchowych ma ogromne znaczenie dla poprawnej recepcji. Jak wiadomo, narządy wzroku i słuchu stanowią podstawowe receptory fal świetlnych i głosowych... około 80% informacji ze świata zewnętrznego dociera do nas poprzez narządy wzroku(..)"⁵.

Struktury syntaktyczne ujmowane kontrastywnie znalazły się w broszurach i były demonstrowane na planszach w cyklu lekcji "Russkij jazyk na gołubom ekranie". Oto ilustracja takiego ujęcia.

Славиться (чем?)	słynąć (z czego?)
narzędnik rosyjski	= dopełniaczowi polskiemu

Lektor I: славиться красотой - słynąć z piękna

Lektor II: Москвичи славятся своим гостеприимством -

Lektor I: Moskwiczanie słyną ze swej gościnności.

Na odrębną uwagę zasługuje stosowanie w lekcjach języka niemieckiego dla początkujących: "Sprechen Sie Deutsch?" muzycznych wstawek w czasie demonstracji scenek. W toku

ćwiczeń w mówieniu lektorzy polecali uczącym się udźwiękować wypowiedzi bohaterów demonstrowanych scenek. Przytoczone wyżej chwyt metodyczne stosowane w nauczaniu języka niemieckiego sprzyjały percepcji zjawisk językowych oraz aktywizowały uczniów.

W cyklach lekcji telewizyjnych "Sprechen Sie Deutsch?" i "My goworim po russki?" scenki-sytuacje rozgrywały się w naturalnym środowisku obcojęzycznym: niemieckim i rosyjskim, co miało duże znaczenie realizacyjne. Spostrzeżenia na ten temat wypowiadają w swych artykułach metodycznych Z. Jancewicz i E. Fleming. W artykule Z. Jancewicz czytamy: "Film zajmuje drugie miejsce (po sytuacji naturalnej, kiedy to uczeń poznaje język obcy, przebywając w danym kraju), a więc daje największe zbliżenie do sytuacji naturalnej"⁶. E. Fleming pisze: "Najlepsze wyniki dają specjalne filmy dźwiękowe do nauczania języka obcego ukazujące środowisko obce, np. rodzinę w domu, scenę z ulicy, w sklepie, w urzędzie, reportaże z pracy itp. Uczeń ma wtedy wrażenie, że znajduje się w środowisku obcojęzycznym..."⁷.

Podkreślić także należy wartość modeli, przedstawiających narządy mowy w procesie artykulacji dźwięków. Taki sposób prezentacji materiału fonetycznego miał miejsce w cyklu lekcji telewizyjnych języka angielskiego dla początkujących "Slim John". Jest to sposób godny naśladowania w cyklach lekcji telewizyjnych innych języków obcych.

Godne uwagi jest również to, że materiał fonetyczno-intonacyjny zawarty w cyklu lekcji telewizyjnych języka rosyjskiego dla zaawansowanych: "Russkij jazyk na gołubom ekranie" był utrwalany w toku ćwiczeń w mówieniu, co sprzyjało kształtowaniu nawyków językowych.

W cyklach lekcji języka angielskiego: "Slim John" i "The Scientist Speaks" stosowano różne systemy transkrypcji fonetycznej, co jest niesłuszne z metodycznego punktu widzenia, gdyż prowadzi do nieporozumień.

Autorzy cyklu lekcji telewizyjnych "The Scientist Speaks" wprowadzili zbyt długie urywki tekstu, przeznaczone do odtwarzania w ślad za lektorami.

We wszystkich cyklach lekcji telewizyjnych stosowano zbyt krótkie przerwy dla uczących się, przeznaczone na wykonywanie ćwiczeń w mówieniu. Dłuższe przerwy są konieczne, by uczący się mogli bez pośpiechu wykonywać polecenia lektorów. Każdy typ ćwiczeń w mówieniu, przeznaczonych dla uczących się winien być wyraźnie wydzielany w broszurach i pokrywać się z demonstrowanymi czynnościami na ekranie telewizora, aby uczący się wiedział, kiedy włączać się aktywnie do ćwiczeń w mówieniu, a kiedy osłuchiwać się z językiem. Taki sposób prezentacji materiału językowego miał miejsce w lekcjach języka rosyjskiego dla zaawansowanych "Russkij jazyk na gołubom ekranie", a w mniejszym stopniu także w lekcjach telewizyjnych języka niemieckiego dla początkujących: "Sprechen Sie Deutsch?".

Generalnym postulatem odnoszącym się do wszystkich typów lekcji telewizyjnych języków obcych, wspomnianych w niniejszym artykule, jest to, by na lekcjach częściej stosowano twórcze ćwiczenia w mówieniu. Mogą to być, oprócz odpowiedzi na pytania, również inne rodzaje ćwiczeń, np. tworzenie pytań i odpowiedzi, występowanie telewidza w roli jednej z osób dialogu. Uczący się mogą kontynuować dialog rozpoczęty przez lektorów na podstawie scenki-sytuacji.

W cyklu lekcji telewizyjnych języka niemieckiego dla początkujących "Sprechen Sie Deutsch?" interesujące były niemieckie filmy-dialogi, ukazujące współczesną rzeczywistość Niemieckiej Republiki Demokratycznej. W każdym filmie zostały zawarte wzorce struktur syntaktycznych utrwalane w toku lekcji za pomocą kilku ćwiczeń w mówieniu.

Na zakończenie rozważań dotyczących struktury i form realizacji lekcji telewizyjnych języków obcych można sformułować następujące wnioski:

1. Zastosowanie nowych technik i środków w nauczaniu wymaga opracowania właściwych im metod nauczania języków obcych. Najważniejszą przesłanką tych metod winno być określenie celów nauczania w odniesieniu do danej kategorii uczących się.

2. Podstawowym mankamentem w nauczaniu języków obcych za pomocą telewizji jest brak sprzężenia zwrotnego.

3. Aktywnemu opanowaniu języka służą najlepiej scenki powtórzeniowe i ćwiczenia mowne z przerwą dla widza.

4. Należałoby opracować cykle lekcji języków obcych zawierające różne kręgi tematyczne dla widzów o różnych zainteresowaniach.

5. Czas trwania każdej lekcji należałoby wydłużyć do ok. 45 minut, aby więcej czasu przeznaczyć na ćwiczenia w mówieniu.

6. Lekcje telewizyjne powinny posiadać stałą strukturę, odpowiadającą układowi materiału zawartego w broszurach.

7. Lekcje powinny być nadawane o 1,5-2 godzin wcześniej niż dotychczas (nie w godzinach nocnych).

8. Korzystną rzeczą jest wprowadzanie wstępnego kursu fonetyczno-intonacyjnego, którego realizacja zapewnia równy "start" w mówieniu wszystkim uczącym się.

9. Należałoby uwzględniać postulat koncentryczności wprowadzania materiału językowego.

10. Nieodzowne są krótkie i jednoznaczne komentarze gramatyczne.

11. Pożyteczną rzeczą jest zestawianie struktur syntaktycznych z ich polskimi ekwiwalentami.

12. Należałoby także stosować modele, przedstawiające organy mowy w procesie artykulacji dźwięków.

13. Przerwy dla wypowiedzi widzów powinny być dłuższe; chodzi o to, by uczący się mogli bez pośpiechu wykonywać ćwiczenia.

14. Należałoby częściej stosować ćwiczenia twórcze w mówieniu.

15. Uczący się powinien mieć możliwość mówienia w języku obcym w wymiarze 50% w stosunku do całości czasu trwania lekcji.

16. Zastosowanie w nauczaniu języków obcych telewizji kolorowej wpłynie zapewne na podniesienie zainteresowania uczących się danym językiem.

17. Dodatkowymi środkami nauczania języków obcych mogą być zarówno filmy rysunkowe, jak również filmy oryginalne z tłem muzycznym.

18. Ogromną pomoc w nauczaniu języków obcych mogą stanowić w przyszłości kasety magnetowidowe z zapisem materiału lekcji telewizyjnych.

19. Celową rzeczą byłoby zwiększenie liczby lekcji powtórzeniowych każdego cyklu.

20. Scenki-sytuacje należy koniecznie demonstrować w nieco zwolnionym tempie (zasadę powyższą należy uwzględnić w szczególności przy udźwiękowianiu przez uczących się epizodów ze scenek-sytuacji).

21. Duże korzyści może przynieść stosowanie magnetofonu dwuscieżkowego do pracy po lekcji telewizyjnej.

22. Należałoby organizować w telewizji konkursy po zakończeniu danego cyklu lekcji telewizyjnych języka obcego w celu wzbudzenia zainteresowania językiem i sprawdzenia wiadomości, nawyków i umiejętności nabytych w czasie trwania lekcji.

PRZYPISY

¹ E. Fleming, Nowoczesne pomoce naukowe w nauczaniu języka rosyjskiego, "Język Rosyjski", 1961, nr 2, s.40.

² J. Sostroznik, Telewizyjny kurs języka angielskiego jako pomoc w realizacji programu szkolnego, "Języki Obce w Szkole", 1966, nr2, s.114.

³ Tamże.

⁴ Naczelna Redakcja Programów Oświatowych. Języki obce w telewizji, "Języki Obce w Szkole", 1965, nr 5, s.317.

⁵ Z. Jancewicz, Film i telewizja przewodowa w nauczaniu języków obcych, "Języki Obce w Szkole", 1968, nr2, s.102.

⁶ Tamże.

⁷ Zob. przypis nr 1.

Сильвестер Юзефяк

ТЕЛЕУРОКИ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ,

ПЕРЕДАВАВШИЕСЯ В ПОЛЬШЕ В ГОДЫ 1969-1975

/ЗАМЕЧАНИЯ ПО ПОВОДУ СТРУКТУРЫ И МЕТОДИЧЕСКИХ ПРИНЦИПОВ/

Автор статьи анализирует структурные компоненты телеуроков иностранных языков для взрослых, передававшихся по Польскому телевидению в годы 1969-1975 /телеуроки английского, французского, немецкого и русского языков для начального и продвинутого этапов/. Особое внимание уделено автором методическим принципам, которые легли в основу каждого из рассматриваемых циклов телеуроков.

В заключительной части формулируются рекомендации для авторов будущих телевизионных курсов иностранных языков.